

EMLÉKEZÉS

Búcsú Horlai Györgytől

Horlai György emlékére nem lehet szokványosan szomorú búcsúztatót mondani, mert ha ő ilyesmit hallana, tréfával ütné el a dolgot. Ezt tette akkor is, amikor a 85. születésnapja alkalmából gratuláltam neki: – *Mi ebben a dicsőség?* – kérdezte. – *Kizárólag annak köszönhető, hogy 85 évvel ezelőtt születtem.*

Akik itt állunk most a ravatalánál, mindannyian ismertük, tiszteltük, de főleg szerettük Gyurit, úgyhogy gazdag életpályája állomásait fölösleges lenne részleteznem: Könyves Gimnázium, Rigó utca, Európai Nyelvek Stúdiója. Hogy mi volt annak előtte, arról ő következtetesen hallgatott, holott az sem lehetett piskóta. Úgy értem, a bori kényszermunka. Amikor ezt tömören elmesélte nekem egy alkalommal, szörnyülködésemet látva csak ennyit tett hozzá: – *Olyan volt az egész, mint egy cserkész tábor.*

A Könyvesben az angol mellett a másik szakját, a francia nyelvet is tanította. Volt egyszer egy franciás osztálya. Rögtön az érettségit követő ősszel fölkereste őt egyik tanítványa, és beszámolt róla, hogy nem vették föl az egyetemre, dolgozik, jól keres, és szeretné folytatni a franciatanulást. Mégpedig Horlai tanár úrnál. Majd sietve hozzátette: – *Természetesen nem ingyen kérem.* – Mire Gyuri ezzel szerelte le: – *Mondd, fiam, te négy év alatt nem jöttél rá, hogy én nem tudok franciául?*

Megítélése szerint angolul is csak nyekegett. Mint mondta, bele se mert volna vágni a rádiós nyelvleckesorozataiba, ha nem áll mellette az angol ajkú Caroline Bodóczky és másik szerzőtársa Lukács Kriszta. Annyira bizonytalannak érezte angoltudását, hogy a Czobor–Horlai epizódjait sorról sorra átnézte itt élő angolokkal. Ehhez képest ontotta magából az általa kiötlött angol szójátékokat, scrabble-ben pedig kenterbe verte angol kollégáit is. Igényesség, szerénység, önirónia.

Azt állította magáról, hogy ő természeténél fogva lusta ember. Nem szeretett vizsgáztatni (ezért is vonult nyugdíjba a Rigó utcából, amint tehette), írni sem igen – azért a Czobor–Horlai és a három rádiós sorozata mellett csak futotta erejéből egy magyar-angol kontrasztív nyelvészeti kötetre, és a Monty Python és a Fawlty Towers magyarításában is közreműködött. Mind egy szálig minőségi munka.

Azt mondta, olvasni sem szeret. Szakirodalmat pláne nem. Hiába nyaggattam, hogy ugyan olvassa el ezt vagy azt a kéziratomat. – *Inkább meséld el, miről szól.* –

Miután a kommunikatív nyelvtanárról szóló tanulmányom tervezetét türelmesen végighallgatta, megkérdezte: – *Ennyi?* – Zavartan néztem rá. – *Miért kérded?* – Mire ő: – *Miután jól lehúztad, nem kéne valami konstruktív is mondanod a témáról!* – Erre föl megírtam a tanulmány második felét is.

Mondom, vizsgáztatni, írni, olvasni nem igazán szeretett – tanítani annál inkább. Bőven nyolcvan fölött járt, de még mindig voltak csoportjai. Egyikük a nyelvvizsga megszerzése után is folytatta a tanulást, mert Gyuritól nemcsak angolul lehetett tanulni – élvezet volt a vele töltött minden perc.

Talán a tanításnál is jobban szerette az órákra való felkészülést, ami legtöbbször halálosan fáraszt. Egyik találmánya az úgynevezett szendvics-videó, melynek mibenlétéről így számolt be egy vele készült interjúban:

– Az óráim jó része abból áll, hogy tanítványaimmal közösen elfogyasztunk egy szendvicset. Az alsó szelet kenyér egy rövid, szellemes jelenet, amit feliratozás nélkül, angol eredetiben nézünk meg DVD-n. A szendvics közepe ugyanez a jelenet, angol feliratozással. Végül a felső szelet kenyeret esszük meg, vagyis harmadszorra is megnézzük a jelenetet, de megint feliratozás nélkül. Körítésként odabiggyesztek még néhány nyelvtani, lexikai és kiejtési gyakorlatot. Ezzel lényegében el is telik másfél óra. Pár nap alatt kész is az egész. – Mondanom se kell, hogy a feliratozást maga gyártotta sziszifuszi munkával. Sose mertem megkérdezni tőle, hogy megéri-e a befektetés. Valószínűleg nem is értette volna, mire célzok. És még ő tartotta magát lusta embernek!

És itt érkezünk el Gyuri legnagyobb értékéhez: az önzetlenséghez és segítőkészséghez. A hatvanas évektől kezdve elképesztő mennyiségű kütyüt vásárolt össze. Dolgozószobájába színültig tele volt a Terta orsós magnótól kezdve a VHS-videókazettákon át a legkorszerűbb feliratozó programokig. A polcain ott sorakoztak a kalóz hanganyagok, melyeknek nem elsősorban ő, hanem mi, angoltanárok voltunk a hasznélvezői. Ugyanakkor egyetlen anyagot sem adott ki a kezéből, nehogy véletlenül letöröljük a pótolhatatlan felvételt – inkább ő másolt át mindent, mindenkinek.

Horlai tanár urat az elismerések is utolérték, ha nem is annyi, mint amennyit megérdemelt volna. A Czobor–Horlaiból aranylemez lett (nagyon irigyeltem őket ezért), később Gyuri magas állami kitüntetésben részesült, tavaly pedig a Magyar Alkalmazott Nyelvészek és Nyelvtanárok Egyesülete tiszteleti taggá választotta. Örült persze az elismeréseknek, de nem csinált belőlük nagy ügyet.

Gyurit közel ötven éven át rendszeresen meglátogattam Wesselényi utcai otthonában. Mi tagadás, nem mindig önzetlenül, ám főleg azért, mert nagyon élveztem a vele töltött órákat, csodáltam iróniával és öniróniával átszőtt lelkesedését, ahogy a frissen beszerzett angol nyelvű filmekből, videókból játszott le nekem részleteket bölcs megjegyzések kíséretében.

Hajlott korában nemigen járt már konferenciákra, továbbképzésekre. Nem csoda hát, hogy az ifjabbak közül kevesen ismerték. Mi azonban, akik szintén benne vagyunk a korban, nagy szeretettel és hálával gondolunk rá, és az ő példáját igyekszünk továbbadni a fiatalabb tanárnemzedéknek.

Drága Gyuri, búcsúzunk tőled, nyugodj békében!

Medgyes Péter

SZÉKELY GÁBOR (FŐSZERKESZTŐ)
A SZÍNEK ÉS A SZÍNNEVEK VILÁGA

296 oldal, 3990 Ft

Azt, hogy milyen színes, azaz sokszínű a világ, mi sem tükrözi jobban, mint az a változatosság, amellyel a világ nyelvei a színeket leírják, kifejezik, megjelenítik. Vélhetnénk, hogy a világon az emberek a színeket azonos módon látják és azonos tagolással írják le. Azonban e kötet olvasása közben rájövünk arra, hogy ez közel sem így van, hogy a népek és népcsoportok nemcsak a színárnyalatok, hanem még az alapszín-elnevezések és -megnevezések tekintetében is másként nevezik meg a látottakat, abból mást emelnek ki, máshogyan tagolják a színskálákat, és – végső soron – más jelentéstartományú színnevekkel operálnak.

E tanulmánykötet célja ennek a változatosságnak és gazdagságnak a bemutatása és érzékeltetése. Mielőtt azonban az egyes népek, nemzetek nyelvhasználatában kialakult színnevezések rendszerét mutatnánk be tizenkét nyelv (angol, cseh, finn, francia, japán, kínai, koreai, német, olasz, orosz, román, szerb) színnevezéseinek leírásán és a megfelelő magyar nyelvi kifejezésekkel történő egybevetésén keresztül, a kötet első részében néhány általánosabb tárgyú dolgozat vezet be a témát. A nyitó tanulmány szerzője laikusok számára is érthető módon fogalmazta meg a színnek mint fizikai jelenségnek a lényegét, legfontosabb tulajdonságait. Ezt követi egy történettudományi ihletésű dolgozat: általános áttekintése annak a kérdésnek, hogy hol és mikor milyen szerepet játszottak a különböző színek a történelmi eseményekhez kapcsolódva. Egy művészeti témájú dolgozat fordításelméleti kérdéseket tárgyal, középpontba helyezve a szecesszió és a színek viszonyát.

A kiadvány érdeklődésre tarthat számot a nyelvtanárok, az idegen nyelvet tanulók, a fordítók és a színekkel foglalkozó szakemberek körében. Néhány dolgozat érdekes lehet azok számára is, akik nem elsősorban az idegen nyelvekkel kívánnak foglalkozni, hanem kultúrtörténeti, művészeti témájú kérdésekről szeretnének olvasni.

Megvásárolható a kiadóban:
TINTA KÖNYVKIADÓ
1116 Budapest, Kiskörös utca 10.;
tel.: (1) 371-0501; fax: (1) 371-0502
E-mail: info@tintakiado.hu;
honlap: www.tintakiado.hu